

EEN LARDALIET

door

P. VAN DER LIJN

Vermoedelijk is dit de eerste in den lande gevondene, deze lardaliet uit Gaasterland, welke L. Ovaas-Sneek daar in de omtrek aan de oprit van een boerderij aan de Groenedijk aantrof onder enkele rapakivi en gewone granieten.

Van aanvoer per schip uit het Oslo-gebied kan hier geen sprake zijn, daar men dergelijke gemakkelijk verweerbare stukken rots niet als dijk- of kadeversterking kan gebruiken. Bovendien weet men wel, dat de zuinige boeren de steen voor hun straatjes en opritten heus niet zouden betalen, dat doet geen boer!

Zowel de tot 8 cm grote tabletten en rhomben van veldspaat als de eveneens grote weinig bestendige eleolieten (nefelien) maken het aggregaat tot een broos voor verwerking zeer vatbaar gesteente, waarvan 't een wonder is, dat het de tocht met het diluviale landijs nog overleefde.

Brögger schrijft, dat de grijze lardaliet in 't gebergte reeds is te herkennen aan de 5—8 cm grote spiegelende rhombische veldspaten en de matwitte tot lichtgrijs verweerde eleolieten. Onze zwerfsteen heeft het natuurlijk ook danig te pakken: in hoofdkleur blauwgrijs is er toch nog enige spiegeling merkbaar aan de tot het innerlijke reeds vertroebelde veldspaten, die hierin ten achter staan bij die van de gewoonlijk nog frisse larvikieten.

De mooi bruine, zwartglanzende glimmer, lepidomelaan, schenkt aan de zwerfsteen nog enige luister, het gehele gesteente maakt de indruk van een zeer vergroefde larvikiet.

Door de verkleining der foto tot op minder dan de helft van de gesteente-afmetingen spreekt het grootkorrelige niet zo tot ons, maar toch is wel uit te meten, dat de kristallen tot meer dan 6 cm reiken. De veldspaten zijn natronorthoklaas en anorthiet, de glimmer is de bronskleurige lepidomelaan, van de eleoliet is weinig meer overgebleven, wel is hier en daar zwarte pyroxeen te vinden, meestal midden in de glimmerpartijen.

Een slijpplaatje toont wat mikropertheet aan in een veldspaatkristal door evenwijdig geplaatste vezels.

Als samenstelling wordt opgegeven door Brögger 63 procent alkali-

veldspaat, 13 nefelin, 10 lepidomelaan, 8 pyroxeen en voor de rest ijzererts, apatiet en sodaliet.

Lardaliet is blijkens de structuur een echt dieptegesteente, een der typen van de abyssische nefeliensyenieten, dat ook wel wordt aangeduid als augiet-syeniet met eleoliet.

Het is zeer gelijkmatig van samenstelling over de oppervlakte van ongeveer 60 km² die het benoorden Larvik inneemt tussen het Farrismeer en het Lougendal en waar het kopjes vormt van ten hoogste 232 meter.

Volgens Brögger vindt men nergens ter wereld een dergelijk gesteente; deze zwerfsteen uit Gaasterland is dus zeker wel een waardevol exemplaar; indien het een zwerfsteen is, waarover onzekerheid bestaat.

BRÖGGER - W. C. Die Eruptivgesteine des Kristianiagebietes. 206 + 183 S 17 + 19 Abb. 1894, '95.

Opmerking. Waar Brögger in zijn latere geschriften spreekt van larvikiet en lardaliet, naar Larvik aldus geheten, is deze schrijfwijze hier overgenomen. v. d. L.

RECTIFICATIE.

De „stopper” in Publicatie V, ingezonden door de heer J. H. A. van Heek J.H.zn., en geëxtraheerd uit het „Nederlandsch Boschbouw-tijdschrift”, getiteld „Klimaatverbetering bevordert de bosontwikkeling”, is door ons dankbaar aanvaard, maar abusievelijk is weggevallen de mededeling, dat de referent was de heer B. Stoffel uit Diepenheim, die het uit het buitenlandse tijdschrift overnam.

REDACTEUR.